

Сібюк А., магістрант
Науковий керівник – Виговська Н.Г., д.е.н., проф.
Житомирський державний технологічний університет

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Бюджет країни є безперечно фінансовим документом, в якому щорічно відображається рух грошових коштів. За допомогою бюджету можна оцінити основні напрями діяльності уряду країни, напрями використання грошових коштів та джерела їх надходження. Досить тривалий час бюджет України розглядається, затверджується та виконується з дефіцитом. Згідно ст. 1 Бюджетного кодексу України дефіцит бюджету визначається як перевищення видатків над доходами з врахуванням наданих та повернутих сум кредитів.

Існування такого економічного явища, як дефіцит державного бюджету країни, потребує джерел фінансування, що мають на меті збалансування бюджету та зменшення рівня дефіциту в країні. Відповідно до ст. 15 Бюджетного кодексу України, визначаються основні джерела фінансування бюджету, а саме: кошти від внутрішніх та зовнішніх запозичень; кошти від приватизації державного майна; повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу цінних паперів; вільний залишок бюджетних коштів.

Сьогодні найпоширенішим методом фінансування дефіциту бюджету в Україні є неемісійний метод, а саме: залучення коштів із внутрішніх та зовнішніх джерел. Слід зауважити, що, використовуючи даний метод фінансування держава, не вирішує проблему дефіцитності бюджету, а, навпаки, її ускладнює, оскільки, залучаючи кошти борговим методом, країна накопичує та збільшує суму державного боргу, повернення якого перекладається на майбутнє покоління країни. Також варто зауважити, що обслуговування державного боргу сприяє додатковому витрачання коштів з бюджету країни, що збільшує розрив між сумами доходів та видатків держави, що призводить до збільшення дефіциту бюджету. Залучаючи кошти від міжнародних кредитно-фінансових організацій, країна бере на себе не лише зобов'язання повернення коштів, а також припускає значний вплив на прийняття та реалізацію політичних, економічних та соціальних рішень уряду. Також слід відмітити, що значне накопичення суми державного боргу може спричинити дефолт.

Наступним джерелом фінансування державного бюджету України, що передбачається Бюджетним кодексом, є кошти від приватизації державного майна. Слід зазначити, що досить тривалий період після прийняття незалежності України жоден з урядів країни не приділяв значної уваги державним підприємствам країни. Як наслідок, рівень ефективності даних підприємств є досить мінімальним, а інколи неефективним. До прикладу: на даний час в Україні налічується близько 3500 підприємств державної власності, з яких 1700 не підлягають приватизації, оскільки мають стратегічний характер. При цьому в країнах Європейського Союзу кількість підприємств державної власності

становить не більше 300. Розглядаючи даний метод фінансування, варто зауважити, що об'єкти державної власності України дісталися у спадщину після розпаду Радянського Союзу, при цьому із застарілою науково-технологічною базою, що значно зменшує інтерес інвестора до державних підприємств країни. Наступним негативним моментом даного методу фінансування є те, що він є разовим. Пояснюється це тим, що цей вид ресурсу є обмеженим та вичерпним. Позитивним моментом такого джерела фінансування є те, що приватизація державних підприємств України сприятиме збільшенню доходів державного бюджету, надходженням інвестицій та модернізації, а також технічному переоснащенню даних підприємств.

Важливим джерелом фінансування бюджету є повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу / пред'явлення цінних паперів. Цей вид фінансування регулюється Постановою КМУ від 12 січня 2011 року № 6, відповідно до якої тимчасово вільні кошти місцевого бюджету (далі – тимчасово вільні кошти) – обсяг коштів місцевого бюджету, які обліковуються на рахунках загального та/або спеціального фондів на дату їх розміщення на вкладних (депозитних) рахунках і відволікання яких не призведе до втрати платоспроможності місцевого бюджету та виникнення заборгованості за відповідним фондом місцевого бюджету протягом періоду, на який передбачається здійснити розміщення таких коштів на вкладних (депозитних) рахунках у банках. Відповідно до пункту 6 цієї постанови тимчасово вільні кошти розміщуються на конкурсних засадах в банках, у яких держава прямо та/або опосередковано володіє 75 чи більше відсотками статутного капіталу та/або голосів та до яких протягом останнього року Національний банк не застосовував таких заходів впливу, як обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів операцій та віднесення банку до категорії проблемних або неплатоспроможних.

Кінцевим джерелом фінансування бюджету є вільний залишок бюджетних коштів. Згідно ст.14 п.4 Бюджетного кодексу України вільний залишок бюджетних коштів - це перевищення залишку коштів загального фонду бюджету над оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду. Оборотний залишок бюджетних коштів БКУ трактує як частину залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, що утворюється для покриття тимчасових касових розривів, який встановлюється у розмірі не більше 2 відсотків планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у Законі про Державний бюджет України (рішенні про місцевий бюджет).

Отже, розглянувши джерела фінансування бюджету в Україні, можна зробити висновок, що жодне з вищенаведених та розглянутих джерел мають як позитивні, так і негативні наслідки. Тому при виборі методу фінансування бюджету уряд країни має детально оцінювати кожний з цих методів з позиції наслідків впливу на економічний стан держави.